

TAVUK YUMURTASI

Haziran 2021

Dünya Tavuk Yumurtası Verileri (bin ton)

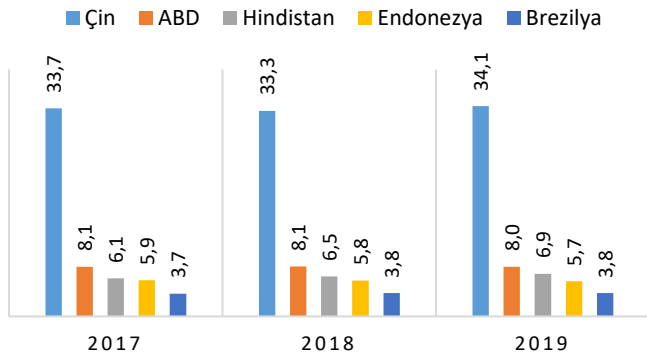
	2015	2016	2017	2018	2019	Değişim ² (%)
Üretim	72.129	74.102	78.859	80.659	83.484	3,5
Tüketim ¹	72.085	74.144	78.809	80.528	83.704	3,9
İthalat	2.022	2.059	2.155	2.227	2.542	14,1
İhracat	2.066	2.017	2.205	2.358	2.322	-1,5

Kaynak: FAO, (Egg in Shell) (Erişim Tarihi: 14.06.2021), ¹/TEPGE Hesaplamaları, ²/Verisi bulunan son iki yılın değişimini göstermektedir.

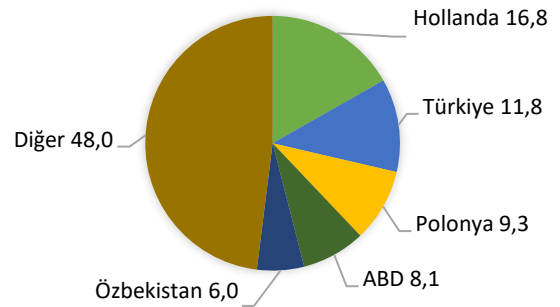
Dünya tavuk yumurtası üretimi 2019 yılında %3,5 oranında artarak; 83 milyon tona ulaşmıştır. Bu üretimin %34,1'ini tek başına gerçekleştiren Çin dünyanın en büyük yumurta üreticisi konumundadır. Aynı yıl tavuk yumurtasının %8,0'ı ABD, %6,9'u Hindistan ve %5,7'si Endonezya tarafından üretilmiştir. Türkiye ise %1,5'lik pay ile dünya tavuk yumurtası üretiminde 9. sırada yer almıştır. 2019 yılında başlıca üreticiler arasında en büyük artışın %10,3 ile Hindistan'da, %6,0 ile Çin'de ve %4,2 ile Brezilya'da olduğu görülmüştür. Dünya tavuk yumurtası ihracatı 2019 yılında, bir önceki yıla göre %1,5 oranında azalarak, 2,3 milyon tona gerilemiştir. İhracatta lider konumda olan Hollanda 2019 yılı toplam dünya ihracatının %16,8'ini gerçekleştirirken,

Türkiye %11,8 ile 2. sırada yer almıştır. 2019 yılı dünya tavuk yumurtası ihracat değeri ise, bir önceki yıla göre %7,7 oranında azalarak, 3,6 milyar dolara düşmüştür. Yumurta ihracatında önde gelen ülkelere olan Özbekistan, son 2 yılda önemli bir artış ile 5. sıraya yükselmiştir. 2019 yılında dünya yumurta ithalatı 14,1 oranında artmıştır. Dünya ithalatında en büyük paya sahip olan ülkeler %15,6 ile Almanya, %11,7 ile Irak ve %10,5 ile Hollanda'dır. 2019 yılı ithalatında ki artış, başta Afganistan olmak üzere Belçika, Suriye ve Hong Kong gibi ülkelerdeki ithalat artışından kaynaklanmaktadır. 2017 yılında kişi başı yumurta tüketimleri incelendiğinde, Türkiye'nin Almanya ve Fransa gibi AB ülkelerine yakın olduğu görülmektedir.

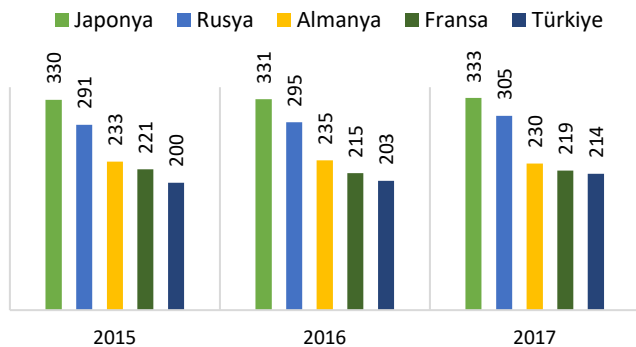
Tavuk yumurtası üretiminde önemli ülkeler (%)

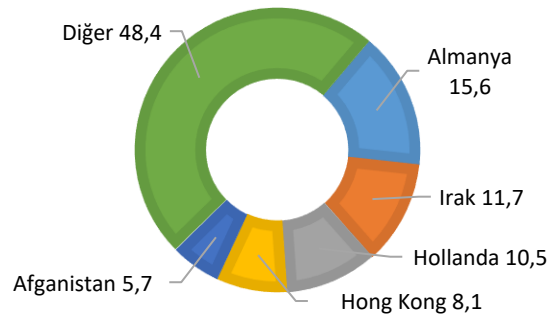
Ülkelere göre dünya tavuk yumurtası ihracatı (2019, %)

Tavuk yumurtası tüketiminde önemli ülkeler (adet)¹

Ülkelere göre dünya tavuk yumurtası ithalatı (2019, %)

Türkiye’de tavuk yumurtası üretimi 2019 yılında, ihracatı ise 2018 yılında en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2018 yılından sonra yumurta ihracat miktarı büyük ölçüde azalmış olup, bu azalışın en önemli nedeni Irak’ın yerli üretimi teşvik etmek amacıyla yumurta ithalatını yasaklamasıdır. 2020 yılına kadar ihracatta lider olan Irak, 2021 yılı ilk çeyreğinde yumurta ihracatı yapılan ülkeler arasında yer almamaktadır. Her ne kadar Irak ile yaşanan kayıplar alternatif ülkelere yapılan ihracat ile telafi edilmeye çalışılsa da ihracatta yaşanan düşüşün önüne

geçilememiştir. 2020 yılında pazar konusunda yaşanan sorunların yanı sıra COVID-19 salgının tedbirleri doğrultusunda yaşanan lojistik aksamlar ve yavaşlama ihracatı olumsuz yönde etkilemiştir. 2019 yılında arz fazlası nedeniyle normalin altında seyreden tüketici fiyatları, 2020 yılının sonuna doğru büyük ölçüde artmıştır. 2021 yılında da devam eden bu artışta yüksek yem fiyatları büyük rol oynarken, talepteki artış ve üretimdeki durgunluk da fiyatların artmasında etkili olmuştur. Türkiye yumurta tüketimi ise her geçen yıl artmaktadır.

Türkiye Tavuk Yumurtası Verileri (ton)

	2016	2017	2018	2019	2020	Değişim ⁵ (%)
Üretim ¹	1.131.100	1.205.075	1.227.732	1.243.633	1.236.754	-0,6
Tüketim ²	855.691	870.051	888.563	992.839	1.049.565	5,7
İthalat ³	1.861	1.714	2.865	2.024	1.951	-3,6
İhracat ³	289.354	348.208	360.849	273.190	217.733	-20,3
Kişi başına tüketim (adet) ^{2,4}	171	172	173	191	201	5,1

Kaynak: TÜİK (Erişim:14.06 2021). ¹/16 adet yumurta 1 kg olarak hesaplanmıştır. ²/TEPGE hesaplamasıdır. ³/040711, 040721 GTİP alınmıştır.

⁴/ Tüketim hesaplamalarında taze yumurta alınmıştır. ⁵/ Verisi bulunan son iki yılın değişimini göstermektedir.

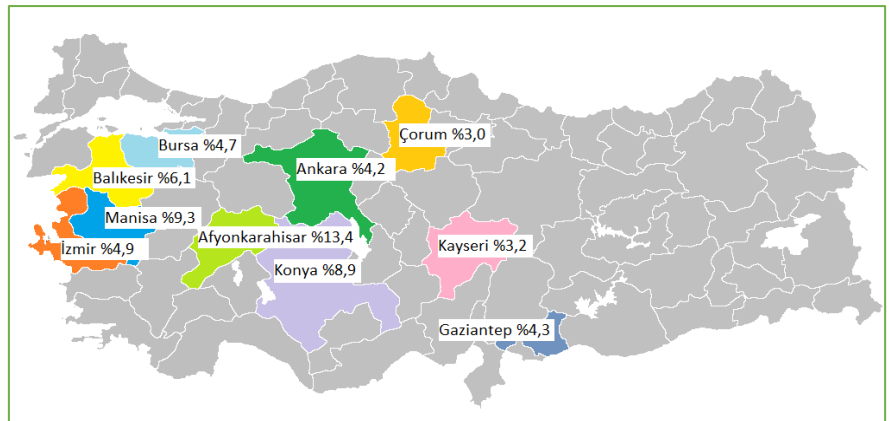
Tavuk yumurtası üretimi;

Türkiye’de 2020 yılında 386 milyon adete ulaşan tavuk sayısı, kümes hayvanlarının %98,3’ünü oluşturmaktadır. Kümes hayvanlarının %31,4’ünü oluşturan yumurta tavuğu varlığı bir önceki yıla göre %0,5 oranında artarak 121 milyon adete yükselmiştir.

Türkiye’de tavuk yumurtası üretimi 2019 yılında tarihinin en yüksek seviyesine ulaşırken, 2020 yılında bir önceki yıla göre %0,6 oranında azalarak 1,2 milyon ton (19,8 milyar adet) olmuştur. Yumurtacı tavuk civcivi üretimi ise bir önceki yıla göre %8,3 oranında azalarak 2020 yılında 64,5 milyon adet olarak gerçekleşmiştir. 2021 yılı Ocak-Nisan (4 aylık) dönemi tavuk yumurtası üretim miktarı yaklaşık 420 bin ton (6,5 milyar adet) olup; 2020 yılı aynı dönem üretim miktarından %3,2 daha azdır. Mevcut

veriler, Irak ile yaşanan ihracat sıkıntıları ve COVID-19 salgını nedeniyle 2021 yılında Türkiye yumurta üretiminde durgunluğun devam etmesi beklenmektedir.

Tavuk yumurtası sayısı bakımından bölgesel dağılım incelendiğinde; 2020 yılında Ege Bölgesi’nin %34,4 ile lider konumda olduğu görülmektedir. Batı Anadolu %14,2, Doğu Marmara %11,9 ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi %7,8 paya sahiptir. 2020 yılında yumurta tavuğu sayısının %42,7’si 5 ilde toplanmıştır. Afyonkarahisar %13,4 pay ile en çok yumurta tavuğu bulunan il olmakla birlikte Manisa (%9,3), Konya (%8,9), Balıkesir (%6,1) ve İzmir (%4,9) diğer önemli illerdir.

Türkiye’de Tavuk Yumurtası Destekleme Politikaları

2018 yılı Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu Kararı’na göre ihracat iadesi yardımları; yumurta için 40TL/1000 adet olarak belirlenmiştir. 2020 yılında IPARD kapsamında, yumurta üreten tarımsal işletmelerinin fiziki varlıklarına yönelik yatırımlar için %50-70 oranında hibe verilmiştir. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu 8468 sayılı kararı ile etlik tavuk kümesi, yumurtacı tavuk kümesi, damızlık kümesi ve kuluçkahane işletmeleri sanayi grubu kapsamına alınmış ve indirimli elektrikten faydalanması sağlanmıştır. Ayrıca 02.01.2020 tarihli ve 30996 sayılı karar ile tavuk yumurtasının toptan tesliminde yüzde %8 olarak uygulanan KDV oranı %1’e indirilmiştir.

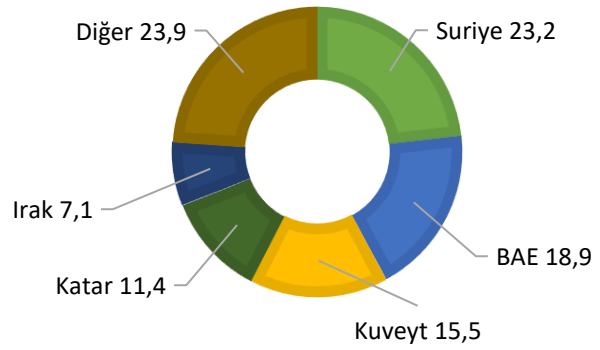
Tavuk yumurtası ihracatı; Kanatlı sektöründe ihracatçı konumunda olan Türkiye'nin 2020 yılında yapmış olduğu 218 bin tonluk yumurta ihracatının %86,0'sını taze tavuk yumurtası oluşturmuştur. 2018 yılında 361 bin ton ile rekor seviyesine ulaşan Türkiye'nin yumurta ihracat miktarı, 2020 yılında bir önceki yıla göre %20,3, 2018 yılına göre ise %39,7 oranında azalmıştır. Bu azalışın en önemli sebebi Irak'ın yerli yumurta üretimini teşvik etmek amacıyla yumurta ithalatına yasak getirmesidir. 2017 yılında yumurta ihracatının %88,9'u Irak'a yapılırken, bu oran 2020 yılında %7,1'e kadar düşmüştür.

Türkiye'de 2021 yılı Ocak-Nisan (4 aylık) dönemi tavuk yumurtası ihracat miktarı yaklaşık 53 bin tona yaklaşmış olup, 2020 yılı aynı dönem ihracat miktarından %24,1 daha azdır. 2021 yılı ilk 4 aylık tavuk yumurtası ihracat değeri ise yaklaşık 60 milyon dolar olup, 2020 yılı aynı dönem ihracat değerinden %26,3 daha azdır. Bu dönemde yumurta ihracatı yapılan ülke sıralamasının büyük ölçüde değiştiği görülmekte olup, ilk sıraya %28,5 pay ile BAE yerleşmiştir. %19,4 pay ile Suriye, %18,5 pay ile Kuveyt ve %15,8 pay ile Katar yumurta ihracatı yapılan diğer önemli ülkeler olmuştur. Bu dört ülke 2021 yılı yumurta ihracatının %82,1'ini oluşturmaktadır.

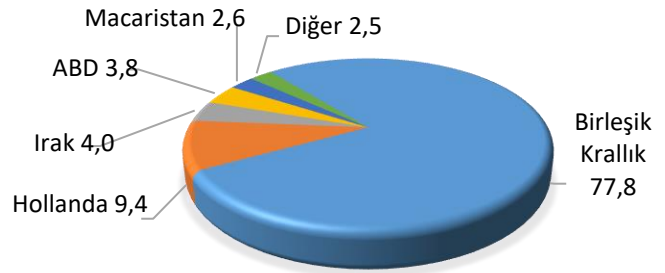
Irak hükümetinin ülkeye yumurta ithal edilmesini yasaklaması nedeniyle 2021 yılı ilk 4 aylık dönemde Irak, yumurta ihraç ettiğimiz ülkeler arasında bulunmamaktadır. Irak ile yaşanan ihracat kayıpları alternatif ülkelerle telafi edilmeye çalışılsa da yumurta ihracatında ki düşüş devam etmiştir.

2021 yılı ilk 4 aylık dönemde yumurta ihracatında en büyük artış %33,0 ile BAE'de ve %14,6 ile Katar'da gerçekleşmiştir. Aynı dönemde yumurta ihracatı Suriye'de %35,8 ve Kuveyt'te %17,8 oranında azalmıştır.

Türkiye'nin tavuk yumurtası ihracatında önemli ülkeler (2020, %)

Türkiye'nin tavuk yumurtası ithalatında önemli ülkeler (2020, %)¹

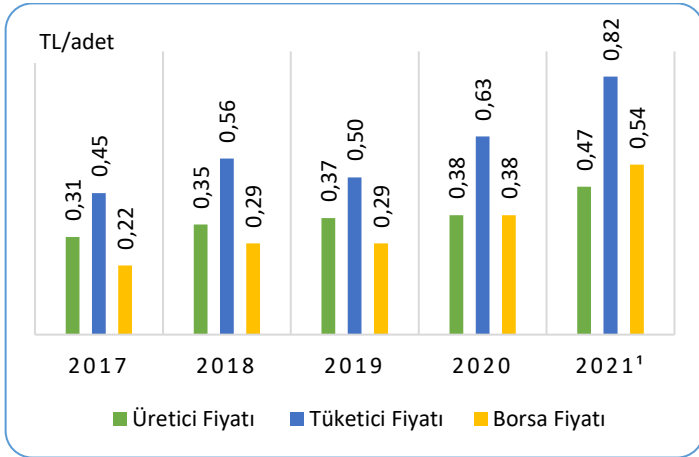
¹/Kuluçkalık/damızlık yumurta alınmıştır.

Tavuk yumurtası ithalatı; Türkiye tavuk yumurtasında damızlık materyal bakımından dışa bağımlı durumdadır. Tavuk yumurtası üretiminin dolayısıyla damızlık materyale olan ihtiyacın durağanlaşması nedeniyle 2020 yılında damızlık/kuluçkalık yumurta ithalatı bir önceki yıla göre sadece %1,6 artmıştır. 2020 yılında kuluçkalık ve damızlık yumurta ithalatı 1.951 ton olup, bu ithalatın %77,8'i Birleşik Krallık'tan yapılmıştır. 2021 yılı ilk 4 aylık dönemde ise kuluçkalık/damızlık yumurta ithalatı bulunmamaktadır.

Tavuk yumurtası tüketimi; 2020 yılında kişi başına tavuk yumurtası tüketimi bir önceki yıla göre %5,1 oranında artarak 201 adet ile en yüksek seviyesine ulaşmıştır.

Yem Hammaddeleri

BESD-BİR'e göre Türkiye'de kanatlı hayvancılık sektörü üretim maliyetinin en büyük kısmını %68 oran ile yem gideri oluşturmaktadır. 2020 yılında üretilen kanatlı yemi miktarı 10 milyon ton olup %37,0'sini yumurta yemi oluşturmaktadır. TÜRKİYEM-BİR'e göre yumurta yemi miktarı 2020 yılında bir önceki yıla göre %2,9 oranında azalarak 3,7 milyon tona düşmüştür. Bu yemlerin ana girdisi mısır ve soya fasulyesidir. Türkiye'de mısır üretimi 2020 yılında bir önceki yıla göre %8,3 oranında artarak, 6,5 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılı mısır ithalatı %42,5 azalarak 2,1 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Soya fasulyesi üretimi bir önceki yıla göre %3,3 artarak 2020 yılında 155 bin tona ulaşmıştır. 2020 yılında ithal edilen soya fasulyesi miktarı ise 2,9 milyon ton olup bir önceki yıla göre %11,7 artmıştır.

Kaynak: TÜİK, Borsa Fiyatı: Afyon Tic. Borsası (HTS Fiyatı) ¹/5 aylık ortalamadır.

2021 yılı Mayıs ayında tavuk yumurtası üretici fiyatı 0,45 TL/adet olup bir önceki aya göre %1,5 azalırken, bir önceki yılın aynı ayına göre %18,4 artmıştır. 2021 yılı tüketici fiyatı ise, Mayıs ayında bir önceki aya göre %0,8, bir önceki yılın aynı ayına göre %23,8 artarak 0,78 TL/adet olarak gerçekleşmiştir. Yumurta borsa fiyatı; 2021 yılı Mayıs ayında bir önceki aya göre %4,1, bir önceki yılın aynı ayına göre ise %27,5'lik bir artışla 0,51 TL/adet olarak gerçekleşmiştir. 2021 yılı 5 aylık ortalama fiyatlar incelendiğinde, bir önceki yılın aynı dönemine göre yumurta üretici fiyatı %27,0, tüketici fiyatı %49,1 ve borsa fiyatı %62,3 oranında artmıştır.

Tavuk Yumurtası Girdi Pariteleri

2020 yılında tavuk yumurtası pariteleri incelendiğinde, en fazla yumurta/soya paritesi olmak üzere azaldığı görülmektedir. Soya fiyatının 2020 yılında %39,5 oranında artması yumurta/soya paritesindeki düşüşü (%28,3) açıklamaktadır. 2020 yılında yem hammadde fiyatlarındaki artışa rağmen yumurta üretici fiyatının sınırlı artışı yumurta paritelerindeki azalışın en önemli nedenlerindendir. Yem hammaddelerinin büyük çoğunluğu ithalat yolu ile karşılandığından döviz kurunda meydana gelen dalgalanmalar yem fiyatlarının artmasına neden olmuştur. 2020 yılında 10 adet tavuk yumurtası ile 1,7 kg yumurtacı yemi, 1,1 kg soya ve 2,6 kg mısır alınabilmektedir.

	2016	2017	2018	2019	2020
Tavuk yumurtası (TL/10 adet) ¹	2,90	3,10	3,50	3,70	3,80
Yumurtacı yemi (TL/kg)	1,07	1,22	1,54	1,72	2,19
Full Fat Soya (TL/kg)	1,39	1,61	2,32	2,38	3,32
Mısır (TL/kg)	0,73	0,84	0,95	1,17	1,45
10 adet tavuk yumurtası ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Tavuk yumurtası/ Yumurtacı Yemi	2,71	2,54	2,27	2,15	1,74
Tavuk Yumurtası/ Soya	2,09	1,93	1,51	1,55	1,14
Tavuk yumurtası/ Mısır	3,97	3,69	3,68	3,16	2,62

Kaynak: TÜRKİYEM-BİR, ¹/TÜİK

GENEL DEĞERLENDİRME

Dünya yumurta üretiminde en büyük paya sahip olan Çin'in payı yıllar itibarıyla artarak 2019 yılında en yüksek seviyesine ulaşmıştır. 2019 yılı dünya yumurta ithalatındaki artış göze çarparken bu artışın başta Afganistan olmak üzere Suriye, Belçika ve Hong Kong'dan kaynaklandığı görülmektedir.

2020 yılında COVID-19 salgının ortaya çıktığı andan günümüze kadar başta lojistik alanda olmak üzere tedarik zincirinde aksaklıklar yaşanmaktadır. Bu yaşanan aksaklıklar ve uygulanan kısıtlamalar 2020 yılı yumurta talebini ve ticaretini olumsuz etkilemiştir. Ayrıca AB ülkeleri arasında önemli bir yumurta üreticisi ve ihracatçısı olan Polonya'da, 2019 ve 2020 yıllarında kuş gribi vakalarına rastlanmıştır. Bu durum bazı ülkelerin Polonya'dan yumurta ve ürünleri ticaretine yasak getirmesine neden olmuştur. 2021 yılında yumurta üretiminin ABD tüketici

talebinin etkisiyle %1'den fazla artacağı tahmin edilmektedir. Ancak yem maliyetlerinin üretimdeki artışı sınırlayacağı beklentiler arasındadır.

Türkiye'de 2020 yılında yüksek yem fiyatları ile ihracatta yaşanan sıkıntılar nedeniyle yumurta üretiminin durağanlaştığı görülmektedir. Üretimde ufak da olsa bir düşüş olmasına rağmen, ihracatta yaşanan kayıpların oldukça büyük olduğu görülmektedir. Irak'ın yumurta ithalatına getirdiği yasak ile 2021 yılı ilk çeyreğinde Irak'a yapılan yumurta ihracatı tamamen bitmiştir. Bu durum Türkiye ihracatını önemli ölçüde etkilemeye devam etmektedir. İhracat sorunlarının yanı sıra yüksek yem fiyatları da 2021 yılında sektörün büyümesi açısından engel oluşturmaktadır. Yüksek yem fiyatları nedeniyle yumurta fiyatları 2020 yılının son aylarında artmaya başlamış ve 2021 yılı ilk çeyreğinde devam etmiştir.

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Zehra ÇİÇEKGİL, zehra.cicekgil@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833/2986